

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת ואתחנן תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 445

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

שלמות גזירת שלמות

דו שיח מענין התרחש בפנת הקפה שבאחד מבתי המדרש. יהודי יקר נגש לחברו שסיים זה עתה ללגום כוס קפה, וממש בעמדו לברך 'בורא נפשות' פנה אליו בבקשה: "האם תוכל להוציאני בברכתך?"

החבר הנהו בהסכמה ובהבנה - הלא דבר מצוי הוא שאדם שאף הוא שתה זה עתה מסתפק האם הוא מחיב בברכה ומבקש מחברו שיציאנו ידי חובה.

כראוי ל'מעמד', עצר המברך רגע, כפחפח בגרונו והחל לברך בקול ובמתינות, 'כמונה מעות' ובכונה יתרה: 'בורא נפשות רבות וחסרונן...', עד אשר סיים לקול מענה חברו אחריו 'אמן!' אף הוא בהדגשה ובכונה, כאשר לאחר מכן הוא מוסיף ברכת 'ישיר כח' בפה מלא.

מה נדהם המברך לגלות, כי תוך כדי דבור החל אף הלה לברך 'בורא נפשות', בקול ובמתינות. לאחר שענה אחריו אמן, פנה אליו חברו בטון נפגע: "האם להתל בי בקשת?"

"חלילה", השיב רעהו בשנינות, "פשוט נחמץ לבי לראותך עומד 'לחטף' ברכה, ורציתי 'לזכותך' שלפחות בפעם הזאת ברכתך תאמר כמו שצריך..."

כו! אלו הם פני המציאות; כאשר אנו מברכים לאנני זולתנו מפל סבה שהיא, אנו מברכים אחרת לגמרי!

כלנו עדים לברכות השחר הנאמרות מפי המוציא את הערים' לפנות חג השבועות. באיזו התלהבות הן נאמרות! איזו 'אמן' נענית אחריהן! אולם האמת היא שמעמד שפנה מתרחש בכל יום ויום, בבתי כנסת רבים מאד בכל העולם, על ידי אותם מתפללים שהרגילו עצמם לברך את 'ברכות השחר' בהדור לאנני מי שיענה אחריהם 'אמן'. כל מי שיעמד בצד ויתבונן, יזכח לראות כיצד הם מברכים את הברכה, בצורה שונה לגמרי מאלו שמברכים את הברכות בינם לבין עצמם. הללו מברכים בדקדוק, באתונה מלים ובהטעמה, והללו לעצמם - בשקט ובהבלעה...

נזכר: אמרת ברכה באנני זולתך - זכית לרוח פפול; מלבד שזכית להשלים את ברכתך באמן, זכית אף שהברכה עצמה תאמר בשלמות. פיוצא בזה יאמר לעונה: ענית 'אמן' אחר ברכת חברך, מלבד שזכר ה'אמן' שבידך - זכית את חברך בברכה ראויה!

כך, נחטה גם את התופעה המצערת של מתפללים שסיימו תפלת שחרית שאליה הגיעו באחור (...). ומסתפקים אם ברכו הבקר בברכות השחר אם לאו... אין ספק שתופעה פזאת לא תארע למי שמקפיד לברך באנני אחרים, שכן ה'אמן', מלבד היותה 'אשור' על עצם הברכה, היא גם 'אשור' שאכן היתה ברכה...

למדנו שוב, כי 'אמן' בכלל וברכות השחר בפרט, אין שעור למעלותיהן, רוחים עצומים נצמחים מהן ושפע רב בגשמיות ורוחניות עד אין קץ. אמן.

בקרריאת 'ואמר כל העם אמן'
ובברכת 'שבת שלום',

213 298 מכונס"ל

משה התפלל 'לאמר'

'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר" (ג כג)

רבי חיים ויטל מבאר כי במלה 'לאמר' בקש משה לתאר לישאל את תפלתו, ש'נאמר'ה - בשפתים ולא רק בהרהור הלב, ו'נאמר'ה - בלחש ולא בהרמת קול (ראה זוה"ק נשא קלב ב ש'אמירה' היא ללא הרמת קול). שפך דרשו חכמים (ברכות לא ב) מפסוקי תפלת חנה שהמתפלל צריך 'שיחנה בשפתיו', ואולם 'אסור לו להגביה קולו בתפלתו'. הלכות אלו אף נרמזו בכך שראשי התבות: 'בעת ההוא לאמר' הם 'הבל', כלומר שמושה התפלל בהבל שפתים - לא בהרהור הלב אולם גם לא בהוצאת קול (עץ הדעת טוב).

הפיוט שהתבאר בחלום

"וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך" (ו ח)

בפיוטו של ר"ש אבן גבירול [הנאמר ב'וחרות' לשבת נחמו] - "שתי פעמים מקימים", יש חרוז הטעון באור: "דין נשמע תורת שמע, בכל לשון להתמלל, הלא נודעה בארבעה, אשר פרשו זקנינו". המקבל רבי צבי הירש הורוויץ ('אספקלריא המאירה' על הזהר ואתחנן קי א), מביא כי לשנים ממאורי הדורות גלו בחלום פרוש לחרוז זה, וכדלהלן:

למהר"ל מפראג פרשו זאת על פי מה שדרשו חכמים (סנהדרין ד ב) מכף שהתורה מכנה תפלין של ראש "טטפת", שבתפלין של ראש יש לתת את ארבע הפרשיות בארבעה בתים נפרדים, שכן: "טט" [נשפת] כתפי - שתיים, 'פת' [נשפת] אפריקי - שתיים.

והנה, דרשה זו המבססת על כך שהמלה 'טטפת' מרכבת ממלים בשפות זרות מתנית בהלכה שדרשו חכמים (ברכות יג א) מהמלה 'שמע', שאפשר לקרוא קריאת שמע 'בכל לשון שאמה שומע', ולאו דוקא בלשון הקדש.

זוהי אפוא כונת הפיוט: "דין נשמע תורת שמע, בכל לשון להתמלל" - מתוך שדרשו חכמים: "שמע" - בכל לשון שאמה שומע, "הלא נודעה בארבעה, אשר פרשו זקנינו" - יכלו זקנינו לפרש שפרשיות תפלין של ראש מתחלקות לארבעה בתים.

רבי שמשון מאוסטרופולי העיד כי בעל המגלה עמקות התגלה בחלומו ופרש לו כי כונת הפיוט היתה לומר שדין זה, שקריאת שמע כולה להאמר בכל לשון, התפרש בארבע ממסכתות התלמוד: א. במסכת ברכות (יג א) ב. במסכת מגלה (ז ב) ג. במסכת סוטה (לב ב) ד. במסכת שבועות (לט א).

אמן מחנכת

ומושיבת ברכה

"ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצויתו" [מצותו] (ה ט)

המתבונן בפסוק שלפנינו יבחין כי בעוד ה'קרי' הוא "מצותי" - לשון רבים, ה'כתוב' הוא "מצותו" - לשון יחיד. ולכאורה, מדוע באמת נכתב 'מצותו' בלשון יחיד, וכי במצוה אחת הצטוינו, הלא תר"ג מצוות נתנו למשה בסיני?

באר הנצי"ב: המשנה (קדושין לט ב) אומרת: "כל העושה מצוה אחת מטיבים לו ומאריכים לו ימיו וישנותיו ונוחל את הארץ". ובירושלמי (שם א ט) פרשו שהמשנה מדברת על "מי שיחיד לו מצוה ולא עבר עליה מימיו", כלומר למי שמקבל על עצמו לקיים מצוה אחת בכל מצב מבלי לבטלה לעולם. שכיין שהוא מוסר נפשו בעבור קיומה, וזכה בעבור זאת שייטיבו לו, יאריכו ימיו וינחילוהו את הארץ.

ליסוד זה רומז ה'קרי' בפסוק; הקדוש ברוך הוא עושה עם האדם 'חסד לאלפים', בעבור "מצותו" - אותה מצוה שקבל על עצמו להזהר בה במיוחד.

להלן (ו א-ב) מוסיף וכותב הנצי"ב כי המקבל על עצמו זהירות יתרה באחת מהמצוות, תצמח לו מכף אף תועלת בחנוך בניו, שכן "ילמדו גם המה להיות משקעים באיזו מצוה, כאשר יראו מאביהם".

בעל ה'נוטרי אמן' כותב כי לאור דברי הנצי"ב, רצוי שכל אדם יבחר כמצוה היחודית לו את מצות ענית אמן. שכן מחד היא קלה ופשטה לבצוע, ומאידך היא מקימת לארץ כל סדר היום, וכאשר האדם נזהר בה, ילדיו ובאי ביתו מבחינים בנקל בהקפדתו ולומדים ממנו להיות משקעים במצוות.

'העמק דבר'; 'נוטרי אמן' ח"ב עמ' שנג

מסע התפלה שהפך למסע הודאה וישועה

שיכירו בהנהגת הבורא יתברך, יודו לו ויספרו גפלאותיו. במהלך כל השנים הללו היו מחשבותינו נתונות רק ליחול ובקשה, בינתים הרעיף עלינו הבורא יתברך טובות כה רבות - האם זכרנו אי פעם להודות עליו?

עתה נוכחנו לראות באפן מוחשי כיצד נצלנו ממות לחיים, קל לנו להודות על כך, אולם בימים כתקונם איננו זוכרים לעשות זאת. זהו דבר בלתי מתקבל על הדעת; הן מצד הדין היה עלינו להודות בפה מלא על כל נשימה ונשימה, אולם לכל הפחות היה עלינו להודות על כל הטובות שהוא העניק לנו כ'בנוס' בגשמיות וברוחניות, ובפרט על שהעניק לנו כחות להתמודד עם הנסיון שבדאי נועד לטובתנו.

"אני מציע שנקבל על עצמנו להתבונן בכל יום ביום בנסים ובנפלאות שהבורא יתברך עושה עמנו ולהודות על כך מעמק הלב" - סכם האברך בהתרגשות, וכלם הנהגו בראשיהם בהסכמה.

באותו מעמד קבלו על עצמם שלשת האברכים ונשותיהם לכוון היטב באמירת 'עלינו לשבח' ולהוסיף בסיום תפלה יקרה זו כמה מלות הודיה אישיות בהתאם לחסדי ה' שאותם חוו.

אותו יום גורלי היה ראש חודש ניסן. לקראת חג הפסח, עם שובם ממסע התפלות לבתיהם שבארצות הברית, התחזקו ביתר שאת בקבלה שקבלו על עצמם - לומר 'עלינו לשבח' בכונה ולהוסיף מדי יום הודאה מיחדת על חסד שזכו לו או שהרגישו בו באותו היום.

המשף הספור עלה על כל דמיון:

עד לחג הפסח בשנה שבאה לאחר מכן, זכו כל שלשת האברכים להפקד; הראשון זכה בבו, השני בבית, והשלישי גם הוא בבו. שרשרת הנסים השלמה, למרבה ההשתאות, בראש חודש ניסן. שלשת ילדי ההודאה ואחיהם, שהצטרפו אליהם בשלבים מאחרים יותר, כבר נולדו על ברפי התוכנה המפלאה:

הנסיונות הקשים שעוברים עלינו לעתים, אלו שמהם אנו מתפללים כל העת להחלץ, נועדו לגרם לנו להודות ולהעריך את חסדי ה' שנעשו עמנו עד כה, ובכך לפתח לנו שערים לחסדים נוספים ולהשפעות טובות משמים. הבה נשכיל להבין את המסר.

שיח יוסף ח"ד עמ' רכג

שבצד הדרך. התנועה בכביש נעצרה. כחות גדולים של חלוצי והצלה שחשו למקום, מהרו לרדת אל הוואדי המסכן כדי לבדק את מצב הנפגעים. הם התכוננו לגרוע מכל, אלא שכלל שהעמיקו לרדת נוכחו להבחין בגם המפלא. על הקרקע הסלעית שבעמק הוואדי, לצד הרכב ההפוך והמעטן, ישבו שלוש דמויות חבולות ושרוטות אך בריאות ושלמות.

לכחות ההצלה לא נותר אלא להשיב את נפשם בכוסות מים צלולים ולסיע להם, איש איש בהתאם למצבו, לעלות חזרה אל הכביש. שם כבר המתינו להם אמבולנסים שהובילו אותם לבית החולים לצורך בדיקות מקיפות והערכת מצב.

הבדיקות המקיפות שנערכו בבית החולים אשרו את הגם הגדול. אף אחד מהנוסעים לא נזק באפן משמעותי, להוציא אי אלו שברים קלים וחתכים. הם השארו בלילה לצורך מעקב, אך למחרת בבקר שחררו.

כמה ימים לאחר מכן, לאחר שהתאוששו מעט, שבו ועשו את המסע בשנית; כיצד זכינו לגם כה פלאי? שאלו הם זה את זה תוך כדי נסיעה, מתקשים לעכל את המציאות המפלאה, כיצד זכינו שכלנו יצאנו בחיים, בריאים ושלמים מתאונה כה קשה, שתאונות קלות ממנה כבר גבו קרבנות אימים שנוצרו בדם ובאש? כמה עלינו להודות, להלל ולשבח את בורא העולם שהשגיח עלינו כאב רחום ונשאנו בכפותיו במשך כל הדרך אל התהום, ובכך הציל את חיינו ונתן לנו את נפשנו כשלל!"

הם נסעו באותה הדרך שבה נסעו לפני ימים ספורים, וכאשר הגיעו לעקול הדרך שבו התרחשה התאונה, כמתבקש עצרו את הרכב בצד הכביש וירדו. הם השקיפו אל הוואדי העמוק שתחתם. הרכב ההפוך היה עודנו שם, בתחתית הוואדי, מעיד כאלף עדים על הגם הגדול שהתרחש עמם. עיני כלם זלגו דמעות התרגשות.

אחד האברכים פתח ובקש לשתף את בני משפחתו מהרהורי לבו:

"כלנו יודעים לשם מה נסענו לארץ ולשם מה הועדנו פנינו אל המקומות הקדושים; הן מזה כמה שנים שכל מעיינו נתונים לתפלות ולבקשות לזכות בזרע של קימא, שנוכל לגדלם ולחנכם בדרך התורה,

ההתרגשות והצפיה ששררו ברכב המרוח נתנים היו למשוש, שבועות וחדשים של תאום ותכנונים הגיעו סוף סוף לכלל מעשה, והנסיעה המיחלת יצאה אל הפעל. הנה עושה הרכב את דרכו בכבישי הצפון בואכה קברות הצדיקים אשר בארץ הגליל. בתוך הרכב התרוחו על המושבים שלושה אברכים בני משפחה אחת, אשר על כלם נגזרה גזרת ההמתנה. כמה שנים חלפו מיום גשואיהם, וכלם טרם זכו להפקד בזרע של קימא. את הנסיעה הזו תכננו לפני זמן רב, ורק עתה הצליחו להוציאה

"פתם שמו!" נחרד ומהר ללחץ על דושת הבלם, אלא שכפי הנראה הפעלה נעשתה רגע אחד מאחר מדי; הרכב החליק על פתם השמן, הסתחרר והתהפך על שולי הכביש, ומשם הדרך אל הוואדי העמוק שבצד הדרך.

פאור חל עקב פתם שמו על הכביש

אל הפעל.

מארצות הברית הרחוקה הם הגיעו לארץ הקדש כדי לשטח תפלה על קברות הצדיקים הטמונים בין רגביה, ליחל ולהתחנן לפני ה' לזכות סוף סוף להפקד בדבר ישועה ורחמים.

הרכב החדיש האיץ בקלות במעלה הדרך, כשלפתע הבחין האברך שנהג ברכב, בכתם מאים, שחר ובוהק שנומרח על הכביש שלפניו.

"פתם שמו!" נחרד ומהר ללחץ על דושת הבלם, אלא שכפי הנראה הפעלה נעשתה רגע אחד מאחר מדי; הרכב החליק על פתם השמן, הסתחרר והתהפך על שולי הכביש, ומשם הדרך אל הוואדי העמוק

ברכת השלום

מהות הברכה

בברכה זו יכונן האדם לבקש שלא תהיה מחלוקת בקרב ישראל ויחיו כל ישראל ביניהם באחדות ובשלום. שזאת עלינו לדעת, שאף על פי שהגויים מחלקים, נשמות ישראל מחברות ומאחדות בשרשן, ועל כן נצטוו ישראל לחיות ביניהם בשלום, "אחוזים ואחודים בתכלית היחוד ואהבה ואחווה ורעות". כמו כן בקש האדם על עצמו בברכה זו לבטל את המדות הרעות מקרבו, כך שיוכל לחיות באהבה ואחווה עם כל אחד מישראל ולקיים פראי את צווי התורה (ויקרא י"ח): "ואהבת לרעך כמוך" (יערות דבש' ח"א דרוש א וראה 'תמר דבורה' פ"א הפעלה הד').

הברכה מתחילה בלשון שימה - "שים שלום", וכלשון הפסוק שאומרים הכהנים לפני ברכה זו: "וישים לך שלום". החתם סופר מבאר כי יש בברכה ענין מיוחד: חכמים (פסחים כו ב) מפרשים שלשון 'שימה' משמעויתה הנחה בנחת במקום אחד ולא השלכה או פזר בכמה מקומות. אף כאן מבקשים אנו שתהיה בינינו אחדות אמיתית; לא שהצרות יצריכונו לאחד כחות כדי להתמודד מולן ולא שפחמת שנהיה מפארים במקומות רבים ומנעו מאתנו החכמה והמריבה, אלא מבקשים אנו מהקדוש ברוך הוא שאף על פי שישים אותנו בנחת ובמקום אחד, בכל זאת ישור שלום בינינו (דרשות 'חתם סופר' ח"ב דף רמ ע"א).

מקור הברכה

בברכת 'שים שלום' החותמת את תפלת 'שמונה עשרה' ונאמרת לאחר ברכת הכהנים, מבקשים אנו מהקדוש ברוך הוא - שהברכות בידו ומאתו - שיעתר לברכנו בברכה שברכנו הכהנים, ככתוב בתורה (במדבר ו כז): "וישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" (מגלה יח א).

אף על פי שברכת הכהנים כוללת שלשה פסוקי ברכה, ברכת 'שים שלום' פותחת וחותמת בברכת השלום משום שברכת השלום היא הברכה העקרית, לפי שבה מסתימת ברכת הכהנים, והכלל הוא ש"הכל הולך אחר החתימה". ולפי שברכת השלום היא הברכה העקרית, אף הקדוש ברוך הוא - שהבטחת "ואני אברכם" - מברך את ישראל בברכה זו, ככתוב (תהלים כט יא): "ה' יברך את עמו בשלום" (מהרש"א ח"א שם).

המטה משה (סי קעו) מוסיף ומבאר שמלבד ברכת השלום יש בברכה זו אף התייחסות לשני פסוקי ברכת הכהנים הנוספים: "ברכנו אבינו" - כנגד "וברכה ה'..."; "באור פניך" - כנגד "אור ה'...".

המודרש (במ"ר כא א) אומר שמכך שברכת הכהנים חותמת בשלום, ובעקבותיה אף הברכה האחרונה בתפלת שמונה עשרה, נתן ללמד עד כמה גדול הוא השלום.

'שלום רב'

לדעת הרמב"ם (סדר התפלות סוף סדר אהבה) ברכה זו נאמרת בנוסף אחיד בכל התפלות, הוא הנסח הפותח ב: "שים שלום".

ואולם בידי גדולי אשכנז היה נסח נוסף ומקצר לברכה זו, המתחיל במלים "שלום רב". לדעתם מאחר שברכת 'שים שלום' תקנה הקמשר לברכת כהנים, אומרים אותה רק בתפלות שבהן נוהגת נשיאות פנים, ואולם בתפלות שהכהנים אינם נושאים פניהם, אומרים 'שלום רב' (פרושי סדר התפלה לרוקח' סי' סג; 'הגהות מימוניות' סדר התפלות ז).

יש מגדולי אשכנז הסוברים שבמנוחה של שבת אומרים 'שים שלום', אף על פי שאין נשיאות פנים נוהגת בה, לפי שקוראים בה בתורה, ובברכת 'שים שלום', אנו מזכירים את התורה באומרו: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים..." (הגהות מימוניות שם; 'מטה משה' סי קעו).

מבנה הברכה

בהמשך הברכה מבקשים אנו בקשה מיוחדת: "ברכנו אבינו כלנו כאחד [יחד] באור פניך". רבי סעדיה גאון פרש כי מבקשים אנו בכך שברכנו ה' כאברהם אבינו שנקרא 'אחד', ככתוב (ישעיהו נא ב): "הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתי ואברהם וארבה" (שבולי הלכות' ענין תפלה סי' כד).

רבי שלמה קלוגר פרש בקשה זו כך: באהבתו את עמו ישראל קפץ הקדוש ברוך הוא תמיד בטובתם, וכאשר חילקה פוקדות אותם צרות, אין זאת אלא כתוצאה מכך שהוא מסתיר פניו מהם. על כן מבקשים אנו: "ברכנו אבינו כלנו כאחד" - בברכה אחת הכוללת את הכל, והיא: שנהיה תמיד "באור פניך" בלא הסתר פנים, "כי באור פניך" - כי בזמן שאתה משגיח עלינו, ממילא "נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים... וצדקה וברכה" - וכל הברכות כולן, זאת משום ש"טוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה", ועל כן איננו מבקשים ממך אלא שלא תסתיר פניך מאתנו ('ריעות שלמה' על סדר התפלה ד"ה שים שלום).

בגנת אמן

אמת שדרכך לברך את ישראל בשלום [ככתוב (תהלים כט יא): 'ה' יברך את עמו בשלום!'] והלאי שתברך אותנו בכל עת בשלומך.

ההגדרה תתקיים א"ה ביום שלישי ג' באול תשפ"ב. האכים יקבלו הודעה ושמותיהם יפרסמו במוקד 'דרך אמונה' שליחה 3.

אברך יקר!
הצטרף לרבים המשכימים קיום ומקדישים מזמנם לעניית אמן אחר ברכות השחר של המתפללים, וכך תזכה לבנות בלבך את משכן האמונה הטהורה.
בין המקפידים על כללי המיזם במהלך חדש אב תתקיים הגרלה על 6 מלגות בסך \$ 500 כל אחת.

מוקד 'דרך אמונה'
03-91-7-91-91

לשמיעת כללי המיזם - הקש 1
לרשמה להגדרה (בין השעות 20:00-22:00) - הקש 2
לשמיעת שמות האכים - הקש 3

חיים בזה ובכא

רבי נתן נטע משינובה, תלמיד רבנו חיים ויטל, כותב שהמקפיד לענות תשעים אמונים ביום שכרו הרבה מאד בזה ובכא - "זוכה לחיי העולם הזה שמשלימים לו שניו ולחיי העולם הבא, וזוכה להבין תורה שבכתב ובעל פה". שכר זה אף נרמז בפסוק (תבוקו ב ד): "וצדיק באמונתו יחיה"; בזכות "וצדיק באמונתו" - עגית אמן כמנין צ', "יחיה" - יזכה לחיים בזה ובכא (הנהגות צדיקים ח"א עמ' רעא; ואמרו אמן ח"ב אות כח).

תשעים אמונים מצילות

החיד"א הביא כי ראה בכתיב יד ישן מהמקפיד רבי אליעזר נחמן פואה, תלמיד הרמ"ע מפאנו, כי המקפיד לענות תשעים אמונים ביום אינו נזקק משהו. דבר זה נודע מעדותה של אשה אחת, ששמעה מפי מזיק שנשלח להזיק את בנה, כי הוא אינו יכול לקיים שליחותו ולהזיק את בנה, לפי שהיא - אם התינוק - הקפידה באותו יום לענות תשעים אמונים (מדבר קדמות א לג).

רבי רחמים נסים יצחק פלאגי בעל 'פה ללב' הביא לכך רמז: 'אמן' ראשי תבות: 'אין מוכשפות נזק' ('אבות הראש' ח"ג מערכת כ אות י). יש אף שדרשו על פי זה את הפסוק (משלי יב יח): "יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא"; התרופה להזקק הכשוף שהוא "בוטה כמדקרות חרב" הוא "ולשון חכמים מרפא" - סופי תבות אמן ('ארחות חיים' משלי שם).

שכרו נרמז על אבני החשן

רבי פינחס סעזון, אב"ד בעיר טוֹזֵיר שבתנוס, מצא כי שכרו של העונה תשעים אמונים נחקק ברמיזה על אבני החשן. שכן בבעל הטורים (שמות כח ז, ע"פ יומא עג ב) מבאר שמלבד שמות השבטים אף אותיות שמוותיהם של האבות היו חקוקים בפאר על אבני החשן, ועל אבן הספיר שבחשן היה חקוק שמו של יששכר בתוספת האות צ' משמו של 'יצחק'. נמצא אפוא שעל אבן הספיר הסמוכה לאבן 'יהלם' שהיא בגימטריה אמן, נכתב 'יש שכר צ', ללמדנו שהמקפיד על עגית צ' אמונים ביום שכרו מבטח לו ('פסקי הראש' ח"א נתיב יא).

לחברי מערכת עלון 'וכל מאמונים' ולמנצח על המערכה הרב יעקב דב מרמורשטיין שליט"א, באשר הנני זוכה מדי שבוע לקרא וללמוד בעלונכם ולהנות מכל מלה הכתובה בו, רואה אני כחובה להביע בפניכם מקצת מרחשי לבי, אולי אצא בכך ידי חובת הפרת הטוב העצומה שאני חש כלפניכם:
עלון עלון, כמה אברכה?

"פרותיה מתקים" - פרושים מתקים, כתובים וערוכים להפליא, מדור מתחבר למדור, ויחד יוצרים מערכה שבועית נפלאה של התחזקות בעניני 'עבודת הלב'.

"אלף נאה" - גם העצוב הגרפי משקע, מיחד ומאיר עינים, והרי זו תורה מפארת בכלי מפארת.

"אמת המים עוברת תחיה" - כמעין 'מים' [בגימטריה 'אמן'] הנובע ומתחדש בכל עת, כך עלונכם מתחדש ומתגון בכל שבוע בתוך עשירי. אף על פי שהוא עוסק בענין אחד - "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

"אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעים ממה יהיו כמותך" - שחפץ ה' בידכם יצליח וקוראי העלון יתחזקו בעגית אמן כדיו וכהלכה בהתאם לרוח הנושבת ממנו, כדברי הרמב"ן באגרתו הנודעת שאתם מצטטים בכל עת: "וכאשר תקום מן הספר תחפש באשר למדת אם יש בו דבר שתוכל לקימו".

בהוקרה,
שמעיה ברמן,
ירושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

בית העלמין היהודי העתיק בפירודא שבג'רמניה

רבי יוסף שטיינהארט
מפירודא
זצ"ל
כ"ב באב תקל"ו

רבי יוסף שטיינהארט בעל הז'כרון יוסף, נולד לאביו רבי מנחם מנדל בעירה הקטנה שטיינהארט אשר בחבל בוואריה שבדרום גרמניה. בצעירותו למד בישיבה המפורסמת שהתקיימה בפירודא, ולאחר מכן נסע לפרנקפורט דמיין ללמוד תורה מפי רבי יעקב פופרש כץ בעל 'שב יעקב'.

רבי יוסף נחשב לאחד מגדולי התורה הבולטים בדורו. הוא כהן כרב בכמה ערים בגרמניה, ומשנת תקכ"ד החל לכהן כרב ואב"ד בעיר פירודא, ואף כהן כראש הישיבה הנוודעת שבה למד בצעירותו. בין תלמידיו נמנו רבי מרדכי בנטע ורבי וולף היזנהיים.

את ספרו שו"ת 'זכרון יוסף', המזכיר רבות בדברי הפוסקים, הדפיס עוד בחייו. לאחר פטירתו הדפיסו ספריו הנוספים: 'משביר בר' ו'כח שור'. רבי יוסף נפטר בכ"ב באב תקל"ו ונקבר בבית הקברות הישן בפירודא.

מדה כנגד מדה

בדרשתו לשבת שובה תקל"ד אמר רבנו: מכל מצוה שאדם עושה נברא מלאך טוב הממליץ טוב עליו, ומאידך מכל עברה שעושה נברא מלאך רע המנטרר עליו. אף מאמירת ברכה נברא מלאך טוב, אלא שאמרו חכמים (ברכות נג ב) שאותו מלאך אין בכחו להתמודד עם המנטררים. ואולם המלאך שנוצר מעגית אמן הוא "תקויה וגבור שבכחו לנצח המנטררים".

משום כך אמרו חכמים (שבת קט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן". מחוץ לגן עדן שוכנים מלאכי חבלה המונעים מהבאים מלהכנס בשעריו, כפיתוב (בראשית ג כד, וראה רש"י שם): "וישפן מקדם לגן עדן את הפרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים". המקפיד על עגית אמן, גורם בכך שניצחו המנטררים, ולכך שכרו אתו 'מדה כנגד מדה', שבעת שהוא נצרך לנצח את מלאכי החבלה העומדים בשערי גן עדן, יכנעו אלו בפניו ולא יוכלו לעמד בדרכו (שו"ת 'זכרון יוסף' לפירודא תקל"ג דף קב).

אמן מן התורה

באותה דרשה הוסיף וחדש רבנו חידוש גדול בדיון עגית אמן: את המקור לחיוב עגית אמן דרשו חכמים מדברי משה לישראל בפרשת האזינו (דברים לב ג): "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו" - "בשעה שאני מזכיר שם ה' בברכה, אתם 'הבו גדל' בעגית אמן" ("ליק"ש האזינו תתקמב; רש"י ברכות כא א ד"ה כי שם). נתן ללמד מכך כי אף כאשר המברך אינו מחיב בברכה אלא מדרבנן, מצוה התורה על השומע לענות אחריו אמן, שהרי הזכיר המקור של שם שמים בברכתו ונתקיים בו "כי שם ה' אקרא". נמצא שגדול שכרו של העונה אמן שמצוה מן התורה, יותר מן המברך שאינו מזמין אלא מצוה מדרבנן (שו"ת 'זכרון יוסף' דף קא).